

ROSA Architectuurscan/advies: OCW Taxonomie

edustandaard

Voor Van Scan uitgevoerd door	Architectuurraad Bureau Edustandaard Joeri van Es, Bas Kruiswijk
Versie	2e concept
Datum	06-10-2026
Versiehistorie	1e concept: opgesteld door BES 2e concept: afgestemd met de indiener en direct betrokkenen definitief: behandeld door Architectuurraad
Aanleiding Betreft	Registratie nieuwe versie OCW Taxonomie
Brondocument(en)	[1] Handleiding OCW taxonomie NT20.docx [2] Informatiegids OCW taxonomie NT20.docx [3] Index of /nt20/ocw [4] NT20_OCW_20260218 – releasenotes.docx [5] NT20_OCW_20260218 - rendering reports – formulas.xlsx [6] Aanmeldformulier Edustandaard
Begeleidende documenten	[7] NT14_OCW_20200220 Business Rules v1_2 [8] https://www.taxonomie-viewer.nl/

Inleiding

Met de ROSA Architectuurscan worden op systematische wijze alle architectuuraspecten van een bij Edustandaard ingebracht onderwerp in kaart gebracht en worden knelpunten en kansen gesignaleerd. Niet alleen kan de indiener er zijn voordeel mee doen, ook kan ROSA ermee worden verrijkt. En tot slot stelt het andere ketenpartijen in staat om kennis te nemen van architectuurwijzigingen en het belang hiervan voor de eigen organisatie of achterban te bepalen (transparantie in de keten, informatiepositie).

Dit formulier bevat de uitkomst van een architectuurscan van het **OCW Taxonomie**. Voor de indiener biedt de scan concrete handvatten voor toepassing van ROSA, en de mogelijkheid om lessen en ervaringen uit het project terug te koppelen aan ROSA. Een architectuurscan wordt in principe uitgevoerd met een hoge mate van betrokkenheid van vertegenwoordigers van de inbrenger. Deze wordt hierbij ondersteund door Bureau Edustandaard, de beheerder van ROSA. De inbrenger zou zich moeten herkennen in de uitkomsten.

Iedere architectuurscan begint met de vraag: welke onderdelen van ROSA zijn relevant voor het ingebrachte onderwerp, en indien relevant, op welke wijze? Vervolgens worden de vragen gesteld hoe het ingebrachte past op wat in ROSA is uitgewerkt, en of het project wellicht inzichten heeft die kunnen leiden tot verbetering of uitbreiding van ROSA. De antwoorden op deze vragen worden verwoord in termen van een advies richting zowel inbrenger, als richting ROSA zelf. De opzet van het advies is dat per onderdeel van ROSA uitspraken worden gedaan over:

1. Bevindingen uit project: *wat zegt het project zelf over het verband met ROSA van het ingebrachte onderwerp?*
2. Relatie met ROSA: *hoe verhoudt het ingebrachte zich tot ROSA*¹?
3. Voorgesteld advies van de Architectuurraad aan het project: *tips, verbeterpunten, en ook bekrachtiging dat er goed werk is geleverd vanuit het perspectief van ROSA*²

Adviezen in deze kolom zijn, gegroepeerd in 'PRODUCT' en 'CONTEXT'. De PRODUCT-adviezen bestrijken sec het ingediende 'product', d.w.z. het **OCW Taxonomie**. Deze adviezen zijn direct gericht aan de project(deel)groep die zich met de totstandkoming van het **OCW Taxonomie** bezighoudt. De CONTEXT-adviezen hebben betrekking op de context waarbinnen het **OCW Taxonomie** toegepast gaat worden. Deze adviezen kunnen gericht zijn aan het project zelf, maar kunnen ook zijn gericht aan partijen die zich in die context bevinden, zoals de project(deel)groep die zich richt op de implementatie van de uiteindelijke **OCW Taxonomie**, maar ook (sector)organisaties die met de uiteindelijke implementatie te maken gaan krijgen.

4. **Voorgesteld advies voor de Architectuurraad voor plaatsing onderwerpen op de ROSA architectuur backlog:** *wat kan ROSA doen om in het vervolg een betere ondersteuning te bieden aan dit project, en andere?*

Samenhang met andere formulieren:

- **Pitch Architectuurscan:** Het doel van de architectuurpitch is om een eerste indruk te krijgen van een ketenafpraak . Op basis van de pitch en de aangeleverde documentatie voert Bureau Edustandaard een architectuurscan uit. Voor de leden van de Architectuurraad (en andere geïnteresseerden) verduidelijkt deze pitch de context van de afspraak en de resultaten uit de architectuurscan.
- **ROSA architectuurscan bevindingen:** aan het invullen van het adviesdeel van een architectuurscan (dit formulier) gaat het verzamelen van feitelijke informatie, en het analyseren daarvan, vooraf. Die informatie, en de analyses, worden vastgelegd in het bevindingendeel van de architectuurscan. De lezer van het adviesdeel kan die erop na slaan als hij wil weten hoe het advies tot stand is gekomen. Het lezen van het bevindingendeel is niet vereist om het adviesdeel te begrijpen. Waar van toepassingen verwijst het bevindingendeel naar specifieke locaties van de brondocumenten die als input dienden voor de architectuurscan. Ook het lezen van de brondocumenten is niet vereist om het adviesdeel te begrijpen.

¹ De verhouding tussen het ingediende en de ROSA wordt per onderdeel uitgedrukt in een 'level of conformance' ontleend aan TOGAF, zie de bijlage.

² Dit is een concept advies, de uitkomsten worden eerst door de Architectuurraad besproken.

ROSA Architectuurscan/advies: OCW Taxonomie

ROSA-onderdeel	Bevindingen uit project: OCW Taxonomie	Relatie met ROSA (blauw: ROSA, geel: OCW Taxonomie)	Voorgesteld advies aan project	Voorgesteld advies aan AR voor plaatsing onderwerpen op de architectuurbacklog ROSA
Werkingsgebied	Het werkingsgebied van de OCW Taxonomie omvat de sectoren po, vo, bve en ho [6]. Daarnaast heeft de afspraak een aanzienlijk bredere reikwijdte dan de onderwijssector, aangezien het ook instellingen voor emancipatie, media en cultuur, evenals diverse ketenpartners (zoals softwareleveranciers en accountants) beslaat [6; H3.1]. De OCW taxonomie is onderdeel van het bredere SBR Afsprakenstelsel, met als doel bedrijfsrapportages in meerdere domeinen van de samenleving te standaardiseren. [6; H2.5]	 Conformant - De relatie is Conformant. Er is overlap waarbij de benoemde onderwijsdomeinen (po, vo, bve, ho) volledig conform het ROSA metamodel zijn gerealiseerd, echter bevat het ingebrachte substantieel extra sectoren en partijen die buiten de scope van ROSA vallen. Daarbij ontbreken in de huidige scope bepaalde ROSA-domeinen, zoals non-formeel onderwijs (nfo) en vve, waardoor de overlap in beide richtingen niet volledig is.	PRODUCT: CONTEXT:	
Ketendomeinen en -processen	De OCW-taxonomie is het raamwerk waarmee onderwijsinstellingen hun jaarrekening en WNT-rapportages in XBRL-formaat opstellen, valideren en via Digipoort deponeren [1]. In dit proces interacteren de rapporterende instelling, de accountant en de overheid met elkaar om subsidies te verantwoorden [2]. Via een specifiek entripoint leveren instellingen gestructureerd	 Compliant - De digitale jaarverantwoording en de formele subsidieverantwoording sluiten rechtstreeks aan op het ROSA-ketenproces 'Verticaal	PRODUCT: CONTEXT:	

	beleidsspecifieke en niet-financiële indicatoren aan bij de overheid [1]. Deze data wordt door OCW en DUO gebruikt om de besteding van rijksbijdragen te monitoren en prestatie-indicatoren te evalueren [2; H4.1].	verantwoorden' binnen het ketendomein 'Definiëring'. Het entrypoint voor beleidsinformatie en de monitoring van subsidies ondersteunen het ketenproces 'Financieren van onderwijs' (domein 'Definiëring'), en hebben functionele overlap met 'Toezicht houden' (domein 'Uitvoering') en 'Financieren onderwijsdeelname' (Ketendomein Inschrijving en Plaatsing).		
Scenario	De OCW Taxonomie faciliteert het vastleggen en uitwisselen van gegevens in de verantwoordingsketen van onderwijsinstellingen naar de overheid (OCW/DUO). [6; H2.4] Het opstellen van de jaarverantwoording volgt een strikte procedure van datamapping vanuit de bronadministratie en het genereren van een XBRL instance document. Na validatie tegen de verschillende verzamelingen aan regels (Filing Rules & OCW business rules [7]), worden de data veilig gedeponeerd. [1; H2.4, H2.5, H2.6]	 Consistent – De OCW Taxonomie raakt aan ketenprocessen binnen de ROSA-architectuur, echter is het verantwoordingsdomein nog niet uitgewerkt als een ketenprocesmodel. De technische werkwijze valt volledig binnen het ROSA IV-procesmodel 'Inrichten gegevensinteractie'. Het project is exact conform ROSA gerealiseerd doordat het de onderliggende IV-processen 'Gegevens leveren', 'Gegevens ontvangen' en 'Bepalen rechtmatigheid gegevenslevering' aantoonbaar doorloopt.	PRODUCT: CONTEXT:	Ontwikkel en documenteer een specifiek Ketenprocesmodel (Toepassingsscenario) voor "Financiële en Beleidsmatige Verantwoording" om deze wettelijke verantwoordingsstromen in het onderwijsdomein structureel af te dekken.

Ontwerpgebied Governance	De belangrijkste groepen gebruikers van de OCW-taxonomie en hoe deze de standaard toepassen staat gedocumenteerd in de informatiegids. Het gebruik van de OCW taxonomie is verplicht vanuit regelgeving. [2; H2.2] De OCW-taxonomie hergebruikt en integreert omvangrijke data-elementen uit bestaande nationale basis-taxonomieën binnen het SBR-stelsel, waardoor semantische harmonisatie wordt bevorderd en slechts een zeer beperkt aantal unieke elementen hoeft te worden gedefinieerd. [2; H2.3] Binnen dit stelsel bestaan nauwe onderlinge afhankelijkheden, waarbij wijzigingen in de KVK-taxonomie directe technische implicaties hebben voor de inrichting van de OCW-jaarverantwoording [4; H3].	Onbepaald - De tabel met gebruikersgroepen is compliant met "Alle belangen in kaart". Er wordt ook voldaan aan "Hanteer generieke componenten", aangezien de OCW-taxonomie onderdeel is van een afsprakenstelsel dat veel elementen hergebruikt. Releasekalenders van alle afzonderlijke taxonomieën moeten in nauw overleg met alle betrokken partijen worden afgestemd. Hoe dit wordt gedaan is onbepaald met "Bewaak relaties met andere afspraken", aangezien geen documentatie hierover beschikbaar was. Wel bleek uit het gesprek dat door de verplichte aard van de OCW taxonomie, de governance meer top-down is geregeld dan bij andere Edustandaard standaarden.	PRODUCT: - Publiceer informatie over hoe belanghebbenden binnen het onderwijs kunnen worden betrokken bij de doorontwikkeling van de OCW taxonomie. CONTEXT:	
Ontwerpgebied IBP	Binnen de documentatie ontbreekt iedere verwijzing naar een BIV-classificatie of een formeel uitgevoerde risicoanalyse ter onderbouwing van de beveiligingsmaatregelen. De nadruk	Explain - Er is een Explain relatie met het ROSA-ontwerpkader 'Gebruik UBV', dat het hanteren van Uniforme Beveiligingsvoorschriften voor een geharmoniseerd	PRODUCT: - Werk alsnog een risico-en BIV-classificatie uit conform de UBV voor gegevensobjecten uit de OCW-taxonomie. En publiceer deze documenten openbaar. CONTEXT:	

	ligt exclusief op technische mapping en verslaggevingsregels. De feitelijke verzending van digitale verantwoordingsrapportages in XBRL-formaat verloopt verplicht via de streng beveiligde landelijke procesinfrastructuur Digipoort (1; H2.6). Hierbij wordt een beveiligde verbinding afgedwongen waarin authenticatie en autorisatie verplicht plaatsvinden met digitale certificaten (PKIoverheid) en eHerkenning. Voor de uitvoering van de Wet normering topinkomens dwingen de bedrijfsregels af dat herleidbare, gevoelige persoonsgegevens van topfunctionarissen, zoals bezoldiging en fte-omvang, op individueel niveau worden verstrekt. [2; H3.2]	beveiligingsniveau nadrukkelijk voorschrijft. Deze ommissie moet door het project worden uitgelegd. De verplichte inzet van zware, gecertificeerde authenticatiemiddelen als Digipoort voor machine-to-machine- en portaaltoegang zou compliant kunnen zijn met het ROSA-ontwerpkader 'Authenticatiemiddel passend bij betrouwbaarheidsniveau'. Alleen is er geen overzicht van welke betrouwbaarheidsniveaus er worden uitgewisseld (BIV-classificatie) Het is wel duidelijk dat er in ieder geval gevoelige gegevens worden uitgewisseld, wat publiceren van documentatie conform de UBV extra belangrijk maakt.		
Ontwerpgebied Interoperabiliteit	De officiële documentatie beperkt semantische harmonisatie tot het rijksbrede op XBLR gebaseerde SBR-stelsel, zonder enige referentie naar onderwijsspecifieke kaders. Hierdoor zijn onderwijsspecifieke gegevensdefinities buiten beschouwing gelaten [1][2] De taxonomie is technisch modulair gestructureerd met unieke URI's en eenduidige documentatielabels binnen specifieke namespaces. Dit	 Onbepaald - Ontwerpkaders: "Classificeer alle gegevens- en domeinobjecten met het Kernmodel Onderwijsinformatie" & "Hanteer begrippen uit het ROSA begrippenkader". Uit de gescande documentatie wordt niet duidelijk of een conceptuele mapping met de ROSA kan worden gemaakt. Compliant met "Standaarden voor gegevensuitwisseling",	PRODUCT: - Geef het inzicht in de semantische samenhang die de kernconcepten uit de OCW-taxonomie expliciet mapt op de overeenkomstige elementen van het Kernmodel Onderwijsinformatie (KOI) en begrippen uit het ROSA Begrippenkader. CONTEXT:	

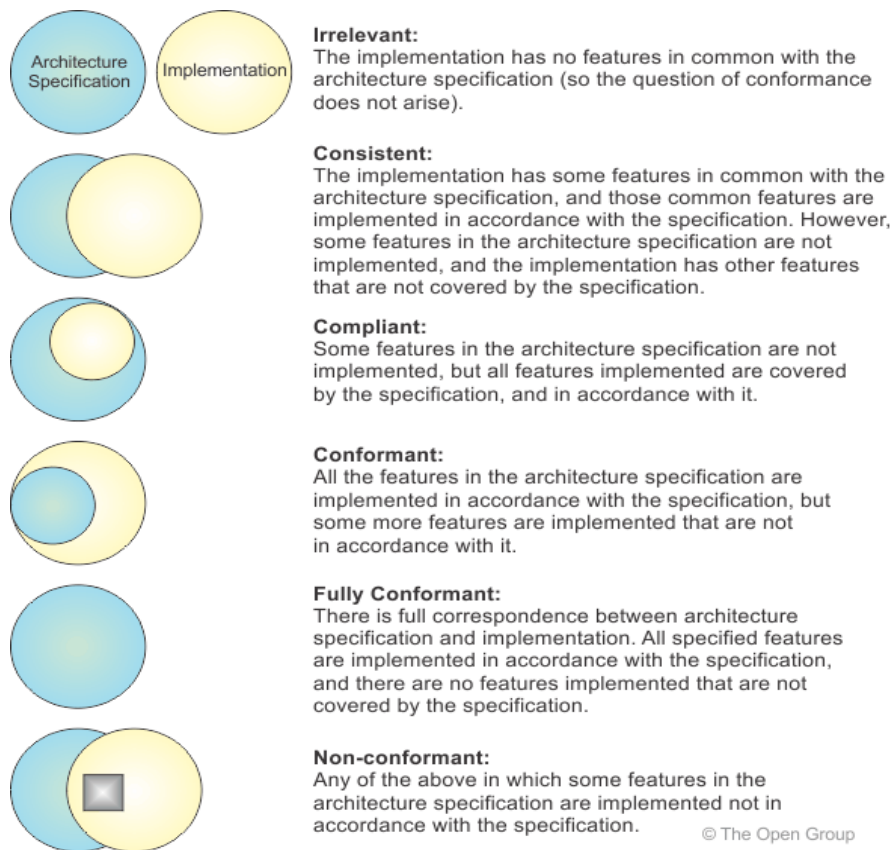
	voorkomt interpretatiefouten bij geautomatiseerde verwerking. [3] Om de gegevensstructuur te kunnen verkennen kan men gebruik maken van een presentation linkbase [2]. Deze geeft inzicht in het technische datamodel achter de gegevens. Echter wordt de semantische samenhang tussen concepten niet makkelijk inzichtelijk op deze manier.	want OCW Taxonomie sluit aan bij de internationale XBRL-standaard. Dit is binnen het financiële verantwoordingsdomein de industriestandaard. Aangezien er geen conceptueel informatiemodel is gevonden in de documentatie is de relatie met hanteer de stappen uit de AMIGO-aanpak explain. De AMIGO- aanpak is waarschijnlijk niet toegepast, omdat deze nog niet bestond in tijden dat de OCW Taxonomie werd toegepast en het gaat om een stelsel breder dan het onderwijsdomein.		
Ontwerpgebied IAA	Binnen de taxonomie wordt het Bevoegd Gezag geïdentificeerd via het BRIN-nummer, afgedwongen door XBRL-contextregels. Dit garandeert eenduidige herkenning van de rapporterende organisatie binnen de verantwoordingsrapportages [7]. Bij specifieke WNT-rapportages is het verplicht om gedetailleerde identificerende attributen van topfunctionarissen (zoals naam en functieduur) op te nemen. Dit wordt enkel vereist wanneer sprake is van normoverschrijdingen of specifieke beëindigingsuitkeringen [7]. De gegevensstructuur is voorbereid op SBR Assurance, waardoor een accountant een digitaal ondertekende controleverklaring in	 Compliant - Compliant met "Unieke en betrouwbare identificatie van entiteiten". Het BRIN-nummer fungeert correct als de unieke, persistente en contextspecifieke identifier in het verantwoordingsdomein. Compliant met ontwerpkader: "Attributen worden beperkt tot wat de context/dienst vereist". De uitwisseling van privacygevoelige persoonsattributen is strikt beperkt tot wat wettelijk noodzakelijk is voor de	PRODUCT: CONTEXT:	

	XBRL-formaat kan meesturen. Hierdoor kan de overheid geautomatiseerd de geldigheid van de controle verifiëren zonder papieren tussenstappen [1] [2].	specifieke dienst en het toezicht op de WNT. Compliant met Ontwerpkader: "Toegang is gebaseerd op verifieerbare verklaringen". De accountantsverklaring in XBRL fungeert als een cryptografisch verifieerbare verklaring van een vertrouwde derde partij ter onderbouwing van de verantwoording.		
Ontwerpgebied M2M Interactie		 Onbepaald - Er zijn op dit moment nog geen kaders vastgesteld voor dit ontwerpgebied. Daarom is relatie onbepaald.	PRODUCT: CONTEXT:	
Ontwerpgebied H2M Interactie		 Irrelevant Eindgebruikersapplicaties die gebruik maken van de uitgewisselde gegevens zijn buiten scope van de OCW Taxonomie.	PRODUCT: CONTEXT:	
Onderwijssemantiek	Via de taxonomieviewer [8] kunnen metagegevens van gegevensobjecten uit de taxonomie worden bekeken. Voor de OCW taxonomie kan naar "NT21" worden genavigeerd en dan worden doorgelinkt naar de verschillende taxonomieën die onder beheer van OCW vallen, zoals bijvoorbeeld	 Explain - In de OCW taxonomie zijn alleen platgeslagen gegevensobjecten te vinden. Volgens de AMIGO modellenmatrix zouden we die classificeren als technische	PRODUCT: • Breng bij het bredere SBR-afsprakenstelsel het idee in om conform MIM conceptuele en logische modellen uit te werken. • Doe een voorzet om conform de AMIGO	

	“OCW bèta: Jaarverantwoording 2025 NLGAAP onderwijsinstellingen”. Hierzo is bijvoorbeeld een gegevensobject te vinden: “Adres van de rechtspersoon”. Het lijkt alsof dit eigenschappen zijn van een conceptueel objecttype “Rechtspersoon”, maar de beschrijving hiervan is nergens te vinden in de viewer. Volgens het aanmeldformulier [6;6.8] heeft de OCW taxonomie betrekking op het volgende: “De OCW Taxonomie betreft thans verantwoordingsinformatie. Dit betreft primair bedrijfsgegevens van de onderwijsinstellingen. In termen van de informatie objecten zijn dan relevant “onderwijs organisatie” en “onderwijs deelname”.”	modellen. De AMIGO Methode adviseert om conform MIM ook logische gegevensmodellen en conceptuele informatiemodellen uit te werken en de scenario’s van gegevensuitwisseling die worden ondersteund. Op basis van de viewer is het lastig voor informatiespecialisten om overzicht te krijgen van de structuur en semantiek van het hele samenhangende stelsel aan XBRL-taxonomieën. Ook wordt niet inzichtelijk hoe precies de gegevensobjecten uit de OCW Taxonomie zich tot het ROSA informatiemodel verhouden, want hiervoor zijn op logisch en conceptueel niveau uitwerkingen van modellen nodig. Dit wijkt af van hoe ROSA onderwijssemantiek tegen dit aankijkt en moet daarom worden uitgelegd.	methode de gegevensuitwisseling binnen het onderwijsdomein waar de OCW-taxonomie betrekking op heeft uit te werken. CONTEXT:	
Referentie-componenten en ketenvoorzieningen	Onderwijsbesturen leveren hun jaarcijfers en verantwoordingen digitaal aan bij de overheid. De inzameling wordt ondersteund door een specifiek portaal. [1] Daarnaast staat in het aanmeldformulier [6; 6.7]: “De standaard heeft betrekking op de referentiecomponent “verantwoordingsvoorziening” . De OCW Taxonomie stoelt op XBRL/SBR en in het kader van SBR wordt gebruik gemaakt van Digikoppeling. Gegevens die met	 Compliant - Aanleveren van gegevens conform de OCW Taxonomie gebeurt via de ROSA ketenvoorziening XBRL Onderwijsportaal. Dit is een realisatie van de ROSA referentiecomponent Verantwoordingsvoorziening.	PRODUCT: CONTEXT:	

	XBRL worden vastgelegd worden beschouwd als Linked Open data.”			
Beheer en (door)ontwikkeling			PRODUCT: CONTEXT:	
Implementatie			PRODUCT: CONTEXT:	

Bijlage 1: ARCHITECTURE COMPLIANCE (TOGAF)

Een Nederlandse vertaling van de beschrijving van de TOGAF-categorieën:

- irrelevant** = er is geen relatie tussen het ingebrachte en ROSA
- consistent** = er is overlap tussen het ingebrachte en ROSA, en binnen die overlap is het ingebrachte conform ROSA gerealiseerd, de overlap is echter niet **volledig** = sommige specificaties van ROSA zijn niet overgenomen, en het ingebrachte heeft onderdelen die niet door ROSA worden gedekt.
- compliant** = het ingebrachte valt volledig binnen ROSA (subset) en is conform ROSA gerealiseerd
- conformant** = ROSA dekt alleen een deel van het ingebrachte, maar dat deel is wel conform ROSA gerealiseerd
- fully conformant** = ROSA dekt het geheel van het ingebrachte, en niets van het ingebrachte valt buiten ROSA
- non-conformant** = er is overlap tussen het ingebrachte en ROSA, en binnen die overlap is er iets van het ingebrachte *niet* conform ROSA gerealiseerd

Bron: http://pubs.opengroup.org/architecture/togaf9-doc/arch/Figures/48_conformance.png